

Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut

Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

MENDIM

Data e miratimit: 19 mars 2015

Lënda nr. 304/09

Zorica STANKOVIQ

kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 19 mars 2015,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Marek Nowicki, kryesues
Christine Chinkin
Françoise Tulkens

Të ndihmuar nga

Andrey Antonov, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, duke përfshirë edhe shqyrtimin përmes mjeteve elektronike, në pajtim me rregullën 13 § 2 të Rregullores së punës, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesa është paraqitur më 14 prill 2009 dhe është regjistruar më 10 korrik 2009.

2. Më 24 nëntor 2010 dhe 20 prill 2011, Paneli kërkoi informata shtesë nga ankuesja. Nuk është pranuar asnjë përgjigje.
3. Më 3 shkurt 2012, për ankesën u njoftua Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP)¹, lidhur me dhënien e komenteve të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë e ankesës. Më 12 mars 2012, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut.
4. Më 10 maj 2012, Paneli e shpalli ankesën të pranueshme.
5. Më 17 maj 2012, Paneli ia përçolli vendimin e vet PSSP-së, duke kerkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesës dhe gjithashtu kopjet e dosjeve hetimore relevante për rastin.
6. Më 5 mars 2013, PSSP-ja ofroi komentet e UNMIK-ut në lidhje me bazueshmërinë e ankesës së bashku me kopjet e dosjeve hetimore.
7. Më 4 mars 2015, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve që kanë të bëjnë me rastin mund të konsiderohet përfundimtare. Më 17 mars 2015, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm²

8. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkoħshme tē Kombeve tē Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershorr tē vitit 1999.
9. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njérën anë dhe Ushtrisë Çlirimtare tē Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera tē armatosura tē shqiptarëve tē Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit tē Atlantikut tē Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale tē Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershorr 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i térheqë forcat e veta nga Kosova.

¹Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund tē gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

²Referencat e nxjerra nga Paneli për tē përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, “Siç është parë dhe treguar”, vell. I (totor 1998 – qershorr 1999) dhe vell. II (14 qershorr – 31 totor 1999); raportet tremujore tē Sekretarit tē Përgjithshëm mbi Administratën e Përkoħshme tē Kombeve tē Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore tē Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për tē Drejtén Humanitare, “Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë” (2001); Qendra për tē Drejtén Humanitare, “Libér kujtimi për Kosovën” (<http://www.kosovomemorybook.org>); Zyra e UNMIK-ut për persona tē zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për tē Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës, Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, “Situata në Kosovë: Një vlerësim” (2010); tē dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve tē Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Komiteti i Kryqit tē Kuq Ndërkombëtar (në dispozicion në <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Më 9 qershor 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një “Marrëveshje Tekniko-Ushtarake” përmes së cilës u pajtuan mbi tërheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.

10. Më 10 qershor 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislative dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e “një ambienti të sigurt, në të cilin refugiatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt” dhe përkohësisht të sigurojë “rendin dhe sigurinë publike”, derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershorin e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i “promovojë dhe mbrojë të drejtat e njeriut” në Kosovë në pajtim me standardet e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.
11. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sillen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.
12. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestë e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sillen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrale, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.
13. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,766 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënave të muajit tetor 2012.
14. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë

prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet policore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.

15. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përveç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershori 1999 - dhjetor 2000.
16. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershori të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej titorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e polisës dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm”.
17. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijuar Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim Penal (NJQHP) të Polisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijuar Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimate (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Më 5 nëntor 2001, UNMIK-u nënshkroi dokumentin e përbashkët UNMIK-RFJ duke ritheksoar, mes tjerash, përkushtimin e tij për të zgjidhur fatin e personave të zhdukur nga të gjitha komunitetet, dhe duke pranuar se programi për zhvarrim dhe identifikim është vetëm një pjesë e aktiviteteve të lidhura me personat e zhdukur. Prej qershorisë të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DD), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'u kthejë ato familjes së të zhdukurit. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.

18. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.
19. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një MM mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarrja nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq

20. Ankuesja është gruaja e z. Miodrag Stankoviq.
21. Ankuesja deklaron se më 23 qershor 1999, z. Miodrag Stankoviq është rrëmbyer jashtë banesës së tij në Pejë nga persona që nuk përmenden me emër. Që nga ajo kohë, vendndodhja e tij është e panjohur.
22. Ankuesja deklaron se zhdukja iu raportua KNKK-së dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme të Serbisë.
23. Më 13 korrik 1999, KNKK-ja paraqiti një kërkesë për kërkimin e z. Miodrag Stankoviq, e cila mbetet e hapur.³ Emri i tij, po ashtu, gjendet në listën e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi Policisë së UNMIK-ut më 12 tetor 2001 dhe më 11 shkurt 2002, për të cilin ishin mbledhur të dhëna ante-mortem. Emri i z. Miodrag Stankoviq është i përfshirë në bazën e të dhënave të përpiluar nga ZPZHTML e UNMIK-ut⁴.

C. Hetimi

Hapja e dosjeve relevante

24. Më 5 mars 2013, UNMIK-ua ia paraqiti Panelit dokumentet që më parë i kishin mbajtur ZPZHTML e UNMIK, NJPZH dhe EULEX-i. Më 17 mars 2015, UNMIK-ua ia konfirmoi Panelit se janë ofruar të gjitha dosjet në posedim të UNMIK-ut.

³Baza e të dhënave e KNKK-së është në dispozicion në: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (e qasur më 16 mars 2015).

⁴Baza e të dhënave e ZPZHTML-së nuk është e hapur për publikun. Paneli kishte qasje në lidhje me këtë rast më 16 mars 2015.

25. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

Hetimi i ZPZHTML-së në lidhje me mbetjet mortore

26. Dokumenti i parë në dosjen e NJPZH-së është një formular, pa datë, për identifikimante-mortem të viktimit, i bashkëngjitur në lëndën NJPZH-së nr. 2002-000556. Përveç që përmban detajet personale dhe përshkrimin ante-mortem të z. Miodrag Stankoviq, ai ofron emrin, adresën dhe numrat e telefonit të ankueses, vëllait të z. Miodrag Stankoviq, z. Z.S., dhe një të afërmë të ngushtë, z. S.S., në Serbi.

27. Dosja e NJPZH-së përmban një raport, pa datë, për vazhdim të rastit nëlidhje me rastin e z. Miodrag Stankoviq, i bashkëngjitur në lëndën e NJPZH-së nr. 2002-000556. Raporti përmban një informacion të futur, i datës 19 qershor 2002 në të cilin thuhet “Input DB & DVI-OK.” Aty është, po ashtu, një dokument i titulluar “Raporti i NJPZH-së” i datës 19 qershor 2002 i bashkëngjitur në raportin për vazhdim të rastit. Në rubrikën e titulluar “Mënyra”, në raport thuhet “[z. Miodrag Stankoviq] është zhdukur së bashku me personat e quajtur Vojin Martinoviq derisa po provonte ta parandalojë vjedhjen e veturës së tij ‘Yugo’ 45. Së pari, kishte dy pjesëtarë të uniformuar të ‘UÇK-së’ të cilët synonin ta vidhnin veturën dhe më pas atyre iu bashkuan tre të tjerë, i futën personat e lartpërmendur me dhunë në një veturë të kuqe dhe i larguan nga aty.”

Hetimi i UNMIK-ut në lidhje me autorin (ët)

28. Kjo pjesë e dosjes hetimore përmban një dokument të quajtur “Raport i hetimit ante-mortem i Njësitet për Krime Lufte”, i filluar dhe i përfunduar më 3 dhjetor 2004, i bashkëngjitur në lëndën e NJPZH-së nr. 2000-000556 dhe i ndërlidhur me lëndën e NJHKL-së nr. 0883/INV/04. Në raport përmendet z. Miodrag Stankoviq si person i zhdukur, dhe ceket vëllai i tij, z. Z.S., si dëshmitar. Në rubrikën e titulluar “Lloji i informatave”, në raport thuhet⁵, “STANKOVIQ Miodrag dhe fqinji MARTINOVIQ Voja⁶, janë rrëmbyer nga UÇK-ja më 23.06.1999 në Pejë.” Në rubrikën e titulluar “Dëshmitari i intervistuar”, në raport thuhet “Dëshmitari jeton në Serbi, nuk është e mundur të kontaktohet dëshmitari përmes telefonit, të gjitha të dhënat janë gjetur në faqen e internetit të Qendrës për të Drejtën Humanitare [QDH].” Në rubrikën e titulluar “Deklarata e dëshmitarit”, në raport thuhet “[ankuesja] i tregoi QDH-së se rrëth orës 3 p.m. më 23.06.1999 [ajo] dëgjoi disa zëra nga oborri i saj. [Z. Miodrag Stankoviq] gjeti dy pjesëtarë të UÇK-së, që provonin të hynin në garazhin e [tij]. [Z. Miodrag Stankoviq] shkoi dhe u tha atyre të ndalen e mos ta bëjnë këtë. Ata u përgjigjen në gjuhën shqipe se atyre u nevojitej urgjentisht një bateri e veturës dhe nën tytën e armës urdhëruan [atë] të shkojë me ta. Ata dolën në rrugën kryesore ku tre pjesëtarë

⁵Të gjitha gabimet drejtshkrimore janë në origjinal.

⁶Fqinji i rrëmbyer po ashtu përmendet si Vojin dhe Vojislav Martinoviq.

tjerë meshkuj të UÇK-së ishin duke i pritur dhe hynë në oborrin e shtëpisë së afërt, ku ishte e parkuar një veturë e kuqe. Në ndërkokë, pjesëtarët meshkuj të UÇK-së kontrolluan [z. Miodrag Stankoviq] dhe morën pistoletën e tij. Pasi e rrahën atë, ata e shtynë dhe e futën në një veturë të kuqe dhe e larguan nga aty. Ai nuk është kthyer kurrë më.”

29. Në rubrikën e titulluar “Përfundim”, në raport thuhet “[p]as hetimeve, është e pamundshme në këtë kohë të gjendet një dëshmitar i paanshëm rrëth vendit të ngjarjes ... Rasti duhet të mbetet i hapur në zhvillim e sipër në kuadër të NJKL-së.”
30. Dosja hetimore përmban një dokument të quajtur “IPU (NJPN)-Raport i analizës së rastit i Njësitit për Krime Lufte”, i datës 23 tetor 2007, i bashkëngjitur në lëndën nr. 2000-00099 dhe i ndërlidhur me lëndën e NJPZH-së nr. 1999-000197, në të cilin ofrohen fakte themelore për rrëmbimin e z. Miodrag Stankoviq. Në rubrikën e titulluar “Numri i dëshmitarëve të njojur”, në raport thuhet “2” dhe në tekstin e shkruar me dorë afër atij dokumenti thuhet “+ 2 palë raportuese”. Në rubrikën e titulluar “Përbledhje për rastin”, në raport thuhet “[Q]endra për Paqe dhe Tolerancë e raporton këtë person të zhdukur. Është e panjohur se kush është ankuesjae vërtetë. Thuhet se është rrëmbyer në atë vend nga UÇK-ja. Rasti është mbyllur për shkak të mungesës së dëshmisë, nëse del në dritë ndonjë informatë e re, rasti do të rihapet ... Informata nga [ankuesja]: Miodrag Stankoviq është rrëmbyer me sa duket nga UÇK-ja së bashku me fqinjin e tij të afërt Vojin Martinoviq para shtëpisë së tij.” Në rubrikën e titulluar “Përshkrim i shkurtër i dëshmive, në raport thuhet “Dosje për të zhdukur”. Në rubrikën e titulluar “Mendimi/Veprimi i rekomanduar i hetuesit”, në raport thuhet “Mungesë e dokumenteve, nevojitet hetim i mëtejmë nga Njësiti (ndërkombëtar) për Krime, rasti i hapur”.
31. Dosja hetimore përmban një kopje të dy kërkesave, pa datë, nga ankuesja dhe nga znj. J.P., për prokurorin ndërkombëtar nga Zyra e Qarkut e Prokurorisë Publike (ZQPP) në Prishtinë, për të paraqitur kallëzime penale kundër autorëve të paidentifikuar lidhur me rrëmbimet e z. Miodrag Stankoviq dhe z. Vojislav Martinoviq. Dokumenti i parë përmban lëndën nr. NJQHP 2000-00099 të vulosur në pjesën e epërme. Nuk është e qartë nga dosja nëse kërkesat ishin dorëzuar në ZQPP në Prishtinë në atë kohë.
32. Dosja, po ashtu, përmban një kopje të një shënimi nga publikimi i Qendrës për të Drejtën Humanitare “Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë” në lidhje me z. Miodrag Stankoviq dhe fqinjin e tij z. Vojislav Martinoviq, në të cilin thuhet si në vijim⁷:

“[Ankuesja]...dëgjoi disa zëra nga oborri i saj rrëth orës 3 p.m. më 23 qershor. Ajo, burri i saj dhe një fqinje [zpj. R.S.], dolën jashtë për të parë se çfarë ishte duke ndodhur dhe gjetën dy pjesëtarë meshkuj të uninformuar të UÇK-së, të cilët po provonin të hynin në garazhin e tyre.[Z. Miodrag Stankoviq] shkoi dhe u tha atyre të ndalen e mos ta bëjnë këtë. Ata u përgjigjen në gjuhën shqipe se atyre u nevojitej

⁷Teksti i njëjtë mund të gjendet në: *Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë, 24 mars 1999 – 31 dhjetor 2000*, QDH, f. 60 // faqja e internetit e QDH-së [burimi elektronik] - www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2013/02/KO-Abductions-and-disappearances-of-non-Albanians-in-Kosovo-1.pdf (e) qasur më 18 mars 2015).

urgjentisht një bateri e veturës dhe nën tytën e armës urdhëruan atë të shkojë me ta. Ata dolën në rrugën kryesore ku tre pjesëtarë tjerë meshkuj të UÇK-së ishin duke i pritur dhe hynë në oborrin afér shtëpisë së afert në të cilin ishte e parkuar një veturë e kuqe. Burri i [znj. R.S.] [z. V.S.], i cili e kishte parë këtë, shkoi pas personave të UÇK-së pér të ndihmuar fqinjin e tij. Dy gratë nuk ishin në gjendje të shohin se çfarë po ndodhte në oborr, por një fqinj, i cili shikoi nga dritarja, u tha atyre se personat e UÇK-së e kontrolluan [z. Miodrag Stankoviq] dhe morën pistoletën e tij. Pasi e rrahën atë, ata e shtynë dhe e futën në një veturë të kuqe dhe e larguan nga aty. [Z. V.S.] mbeti në oborr me dy nga personat e UÇK-së. Rreth dhjetë minuta më vonë, vutura e kuqe u kthyte pér [z. V.S.] dhe dy pjesëtarët e UÇK-së ...”

Hetimi i EULEX-it në lidhje me autorin (ët)

33. Dosja hetimore përmban një kërkesë nga prokurori ndërkombëtar i EULEX-it i Zyrës së Prokurorisë Speciale të Kosovës pér Policinë pér Krime Lufte të EULEX-it, e datës 27 korrik 2009, e bashkëngjitur në lëndën nr. 577/09 dhe e ndërlidhur me lëndën e UNMIK-ut nr. 2000-00099, pér të kryer hetim pér rrëmbimin e z. Miodrag Stankoviq dhe z. Vojisllav Martinoviq. Në kërkesë i kërkohet policisë të provojë të gjejë znj. R.S. dhe të intervistojë atë dhe ndonjë të afërm tjetër të z. Miodrag Stankoviq dhe z. Vojisllav Martinoviq.

III. ANKESA

34. Ankuesja ankohet rreth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesja mbështetet në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane pér të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).
35. Ankuesja, po ashtu, ankohet pér dhimbjet dhe vuajtjet mentale të supozuara që i janë shkaktuar asaj nga kjo situatë. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesja bazohet në nenin 3 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

1. Fusha pér t'u shqyrtuar nga Paneli

36. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesës, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.
37. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural), Paneli është i vetëdijshëm pér praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane pér të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme

ndërkombejtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa u përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të janë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetëre, kryesisht që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërveçeritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

38. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standarde njohura ndërkombejtare për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombejtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombejtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajimit apo Dënimit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.
39. Paneli, po ashtu, thekson që nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli “shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të janë viktimi e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u”. Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksonit *ratione personae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur, siç është theksuar më lart, që prej 9 dhjetorit 2008 UNMIK-u nuk ushton më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesve që ankohen rrëth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksonit *ratione personae* të Panelit.
40. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksonit të vet *ratione materiae*, siç vijon nga nen 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkupton që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rrëth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombejtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 38). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrëthana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tillë, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga nen 2 i KEDNJ-së.
41. Paneli thekson më tutje se nen 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridikson mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut “që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut”. Pra,

ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridikzionit *rationetemporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tillë kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridikcion t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 16064/90 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, *Qiproja kundër Turqisë* [DHL], numër 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

42. Ankuesja në esencë pretendon për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq.
43. Në komentet e tij mbi bazueshmërinë e ankesës, PSSP-ja nuk e konteston se UNMIK-u e kishte përgjegjësinë pér tē kryer hetim efektiv pér rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq, në pajtim me obligimin e vet tē përgjithshëm që tē garantojë implementim efektiv tē ligjeve vendore që e mbrojnë tē drejtën në jetë, sipas Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999) (shih §10 më lart) dhe e përcaktuar më tutje me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 *mbi Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë*, dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut 1999/24 *mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë*, dhe nenin 2 tē KEDNJ-së.
44. Në këtë drejtim, PSSP-ja thekson se kjo përgjegjësi rrjedh nga obligimi procedural sipas nenit 2 tē KEDNJ-së pér tē kryer hetim efektiv ku vdekja ndodh në rrethana tē dyshimta që nuk i atribuohen agjentëve tē shtetit. Ai argumenton se, në përgjithësi, kur shqyrtohet nëse UNMIK-u e ka përbushur obligimin e vet procedural sipas nenit 2 tē KEDNJ-së, Paneli duhet tē marrë parasysh rrethanat e veçanta në Kosovë në atë kohë.
45. PSSP-ja konsideron se obligimi është i dyfishtë, duke përfshirë obligimin pér tē përcaktuar përmes hetimit fatin dhe/apo vendndodhjen e personit tē vdekur; dhe obligimin pér tē kryer hetim që është në gjendje tē përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë tē paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës pér zhdukjen dhe/apo vdekjen e personit tē zhdukur.
46. PSSP-ja shton se në qershor tē vitit 1999, “situata e sigurisë në Kosovën e pas konfliktit ishte e tensionuar: KFOR-i ishte akoma në proces tē arritjes së forcës së mjaftueshme pér tē mbajtur sigurinë publike dhe rendin dhe ligjin dhe kishte një numër tē incidenteve serioze penale që kishin si shënjestër serbët e Kosovës, duke përfshirë rrëmbimet dhe vrasjet.”
47. PSSP-ja argumenton se në praktikën e vet gjyqësore lidhur me nenin 2, Gjykata Evropiane pér tē Drejtat e Njeriut ka theksuar se konsideratë e duhur duhet kushtuar vështirësive tē pandara në situatat pas konfliktit dhe problemet që kufizojnë aftësinë e autoriteteve hetimore pér tē hetuar rastet e tillë. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit 2011, tē dhënë nga Gjykata Evropiane pér tē Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

“Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproportionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës [...].”

48. Sipas mendimit të PSSP-së, si pasojë e konfliktit të Kosovës, UNMIK-u hasi në një situatë shumë të ngjashme si ajo në Bosnjë. Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.
49. PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjosore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe se një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë si pasojë e konfliktit. Në vakumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim të ri Policor të Kosovës, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

“Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.

E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njerëzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë.”

50. PSSP-ja deklaron që policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut duhej t'i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor të huaj dhe me kultura të huaja, me mbështetje të kufizuar nga Policia e Kosovës ende në zhvillim. Ai deklaron më tutje që këta hetues shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante për vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, “kufizimet e [t]illa penguan në aftësinë e një institucionit sikur Policia e UNMIK-ut për t'i kryer të gjitha hetimet në një mënyrë [...] që mund të demonstrohet, apo së paku të pritet, nga shtetet tjera me institucione

më të zhvilluara dhe të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit.”

51. Për sa i përket këtij rasti të veçantë, PSSP-ja pohon se “[b]azuar në reportin e hetimit ante-mortem (Raport i HAM) të 3 dhjetorit të vitit 2004, NJPZH e hapi një dosje në lidhje me zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq më 19 qershori 2002 sipas lëndës së NJPZH-së nr. 2002-000556. Rasti është hapur për shkak të dhënave të gjetura përmes Qendrës për të Drejtë të Humanitare (QDH), një OJQ me seli në Serbi. Sipas reportit të HAM, ankuesja i deklaroi QDH-së se z. Miodrag Stankoviq dhe fqinji i tij z. Vojisllav Martinoviq, ishin marrë në oborrin e z. Miodrag Stankoviq nga UÇK-ja dhe nuk janë kthyer kurrë [sic.]. Në reportin e HAM tregohet se Policia e UNMIK-ut bëri përpjekje të kontaktojë ankuesen; sidoqoftë, pasuksesshëm. Në konkluzionin përfundimtar të reportit të HAM [sic.] thuhet se pa pasur dëshmitar dhe pa informata që çojnë kah gjetja e mundshme e z. Miodrag Stankoviq, rasti duhet të mbetet i hapur dhe në zhvillim e sipër në kuadër të Njësitet për Krime Lufte.”
52. PSSP-ja, po ashtu, thekson se “[n]ë mesin dokumenteve që OLA (ZL) i pranoi nga EULEX-i, janë dy kallëzime penale në lidhje me zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq dhe fqinjtit të tij z. Vojisllav Martinoviq i cili thuhet se ishte rrëmbyer me z. Miodrag Stankoviq. Me sa duket të dy ankesat ishin paraqitur me numër të lëndës NJQHP -2000-00099.”
53. Për sa i përket hetimit që kishte për qëllim identifikimin dhe sjelljen para drejtësisë të autorëve që janë përgjegjës për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq, PSSP-ja argumenton se “është e quartë se policia hapi dhe zhvilloi hetim për vendndodhjen e z. Miodrag Stankoviq; megjithatë, informata të tjera duhet të ketë në dispozicion në dosjen tjetër me numër të lëndës NJQHP-2000-00099. Pa e shqyrtuar atë dosje, është e pamundshme të analizohet në detaje se si Policia e UNMIK-ut e kreua, në detaje, hetimin e vet; megjithatë, mund të konstatohet se pistat hetimore ishin ndjekur por kjo nuk kulmoi me gjetjen dhe identifikimin e mbetjeve mortore apo identifikimin e autorëve. Sapo që UNMIK-u të pranojë dosje tjetër [sic.], ai mund të bëjë parashtresa tjera për çështjen.”
54. PSSP-ja përfundon se, për sa i përket ankesës, nuk pa pasur shkelje të nenit 2 të KEDNJ-së.

3. Vlerësimi i Panelit

55. Paneli konsideron që ankuesja thirret në shkeljen e obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar me nenin 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KDNJ-së), në atë që UNMIK-u nuk kreua një hetim efektiv për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq.
- a) *Dorëzimi i dosjeve relevante*
56. Me kërkesën e Panelit, më 5 mars 2013, PSSP-ja ofroi kopjet e dokumenteve në lidhje me hetimet si lëndë e ankesave aktuale, të cilat UNMIK-u ishte në gjendje t'i marrë. Më 17 mars 2015, UNMIK-u i konfirmoi Panelit se nuk ishin gjetur më shumë dosje, dhe kështu hapja e dosjeve mund të konsiderohet e plotë (shih § 7 më lart).

57. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet “për t’i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm” (shih GJEDNJ, *Celikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).
58. Përveç kësaj, Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tilla dhe dështimi për ta bërë këtë mund t’i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2 (shih PKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, § 62).
59. Paneli nuk ka asnë arsyë të dyshojë se UNMIK-u nuk bëri të gjitha përpjekjet me qëllim të marrjes së dosjeve hetimore. Megjithatë, Paneli thekson se UNMIK-u nuk ka dhënë ndonjë sqarim rrëth asaj se pse dokumentacioni mund të jetë jo i plotë dhe as cilat pjesë mungojnë.
60. Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).
- b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2*
61. Së pari, Paneli konsideron që përbajtja e kufizuar e dosjeve hetimore, në veçanti, nga pikëpamja e argumentimit të PSSP-së që, për këtë arsyë, “duket se duke u bazuar në informatat në dispozicon, nuk ka pasur shkelje të nenit 2 të KEDNJ-së...” (shih §§ 53-54 më lart) sa i përket rastit të z. Miodrag Stankoviq, ngrit çështjen e peshës së dëshmisë. Në lidhje me këtë, Paneli i referohet qasjes së Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe, po ashtu, Komisionit të Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ) mbi çështjen. Rregull e përgjithshme është që i takon palës që e mbron një propozim apo fakt, ta dëshmojë atë, por kjo nuk është një rregull rigjide.
62. Duke ndjekur këtë rregull të përgjithshme, në fazën e pranueshmërisë, parashtruesi duhet t’i paraqesë faktet të cilat i mbështesin akuzat për përgjegjësinë e shtetit, kjo do të thotë, të krijojë një rast *prima facie* kundër autoriteteve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *Artico kundër Italisë*, numër 6694/74, vendimi i gjykatës, 13 maj 1980, §§ 29-30, seria A nr. 37; GJEDNJ, *Toğcu kundër Turqisë*, nr. 27601/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 95). Megjithatë, Gjykata Evropiane konsideron më tutje që “... në rastet ku ngjarjet në fjalë janë krejtësisht, apo në pjesën më të madhe, në kuadër të dijes ekskluzive të autoriteteve ... pesha e dëshmisë atëherë mund të vlerësohet se bie mbi autoritetet për të dhënë një sqarim të kënaqshëm dhe bindës” (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart në § 41, në §§ 183-184).

63. Gjykata Evropiane po ashtu deklaron që “... i takon Qeverisë të sjellë prova përfundimisht pse dokumentet në fjalë nuk mund të shërbejnë për t'i vërtetuar akuzat e bëra nga parashtruesit, apo të japë një sqarim të kënaqshëm dhe bindës se si kanë ndodhur ngjarjet në fjalë, dhe me dështimin për të bërë këtë do të dalë një çështje sipas nenit 2 dhe/apo nenit 3 të Konventës” (shih GJEDNJ, *Akkum dhe të tjerët kundër Turqisë* nr. 21894/93, vendimi i gjykatës, 24 qershor 2005, § 211, KEDNJ 2005-II (pjesë të shkëputura)). Gjykata shton që “... [nëse] ato [autoritetet] pastaj dështojnë t'i zbulojnë dokumentet vendimtare për t'i mundësuar gjykatës t'i verifikojë faktet apo ndryshe të jepin një sqarim të kënaqshëm dhe bindës, mund të nxirren konkluzione të forta” (shih GJEDNJ, *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë* [DHL], përmendur më lart në § 41, në § 184; shih gjithashtu, KDNJ, *Benaniza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007; KDNJ, *Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008).
64. Paneli e kuption që jurisprudanca ndërkombëtare është zhvilluar në një kontekst ku Qeveria përkatëse mund të përfshihet në akuza esenciale, që nuk është rasti me UNMIK-un. Megjithatë, Paneli konsideron se, meqë dokumentacioni ka qenë nën kontrollin ekskluziv të autoriteteve të UNMIK-ut, së paku deri te dorëzimi tek EULEX-i, parimi që mund të nxirren “konkluzione të forta” nga mungesa e dokumentacionit, është i zbatueshëm.
65. Së dyti, Paneli thekson që obligimi pozitiv për t'i hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut, *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut (GJNADNJ), *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Paneli thekson se obligimi pozitiv për të hetuar gjithashtu është kërkuar nga KDNJ siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerezor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDPC (shih Komisioni i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut (KDNJ), Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtoja 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përmbledhëse (1991) dhe “Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra” (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.
66. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankueses, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që “[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i “siguar secilit brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e

përcaktuara në [K]onventë”, kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 86, Raportet 1998-I; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).

67. Gjykata Evropiane po ashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrethana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 41 më lart në § 136; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, nr. 10865/09, 45886/07 dhe 32431/08, vendimi i 17 shtatorit të vitit 2014, § 317).
68. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, apo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t’ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur më lart në § 321).
69. Duke vendosur standartet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënes së elementit të mjaftueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënimini i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 41 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312; dhe GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).
70. Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të qartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t’i vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 66 më lart,

në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazare kundër Rumanisë*, nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105). Në të njëjtën kohë, autoritetet duhet gjithmonë të bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk duhet të mbështeten në konkluzione të nxituara apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre (shih GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër "ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë"*, nr. 39630/09, vendimi i 13 dhjetorit të vitit 2012, § 183; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 67 më lart, në § 322).

71. Një kërkesë për shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm nënkuftohet në këtë kontekst. Madje edhe ku mund të ketë pengesa apo vështirësi të cilat pengojnë progresin në një hetim në një situatë të veçantë, një përgjigje e shpejtë nga autoritetet është jetike për ruajtjen e besimit publik për zbatimin e sundimit të ligjit nga ana e tyre dhe për parandalimin e çdo forme të ndonjë marrëveshje të fshehtë apo tolerance për aktet e paligjshme (shih GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 46477/99, vendimi i gjykatës, 14 mars 2002, § 72, GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 67 më lart, në § 323).
72. Në mënyrë specifike për sa u përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, e cila situatë nuk është në rastin aktual, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që “obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 69 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 41 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural “nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktims munden vetveti të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 64).
73. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërm i viktims duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legitime (shih, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 68 më lart, në §§ 311-314; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 68 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura

aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 67 më lart, në § 324).

74. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimate por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të kimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjerë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë*, përmendur në § 70 më lart, në § 191; GJEDNJ, *Al Nashiri kundër Polonisë* nr. 28761/11, vendimi i gjykatës, 24 korrik 2014, §§ 495-496). Organet e Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranojnë rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, “e drejta për ta ditur të vërtetën nënkupton njohurinë e tërë dhe të plotë rrëth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrëthanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur ... ajo gjithashtu nënkupton të drejtën për të ditur përfatim dhe vendndodhjen e viktimës” (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, Dokument i OKB-së A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu KDNJ, *Schedko dhe Bondarenko kundër Bjellorusisë*, komunikata nr. 886/1999, mendimet e 3 prillit të vitit 2003, § 10.2, KDCP/C/77/D/886/1999; KDNJ, *Mariam, Philippe, Auguste dhe Thomas Sankara kundër Burkina Fasos*, komunikata nr. 1159/2003, mendimet e 8 marsit të vitit 2006, § 10.2, KDCP/C/86/D/1159/2003; Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009; Preamble dhe nen 24 (2) i Konventës për Mbrojtjen e të Gjithë Njerëzve nga Zhdukjet e Imponuara, përmendur në § 106 më lart; shih gjithashtu Raportin e raportuesit special mbi promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive fundamentale ndërsa luftohet terrorizmi, z. Ben Emmerson, *Parimet kryesore përsigurimin e përgjegjësisë së zyrtarëve publikë për shkeljet e rënda dhe sistematike të të drejtave të njeriut në kontekst të iniciativave të shtetit kundër terrorizmit*; Dokument i OKB-së A/KDNJ/22/52, 1 mars 2013 § 23-26).

c) *Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës*

75. Paneli është i vetëdijshëm që z. Miodrag Stankoviq u rrëmbye, e më pas u zhduk, menjëherë pas vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë kur krimi, dhuna dhe pasiguria ishin shumë të përhapura.
76. Nga ana e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u e kishte përdetyrë ta hetonte rastin aktual sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, sipas PSSP-së, rrëthanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.
77. Paneli konsideron që kjo ngritë dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tillë duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.

78. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standartet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitë e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnje rrëthanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011, § 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).
79. Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembuje të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 69 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë*, nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në “kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur” (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur në § 73 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 68 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 68 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).
80. Gjykata ka pranuar që “ku vdekja që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodh në rrethana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund të vendosen në rrugën e hetuesve dhe [...] shtrëngesa konkrete mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet” (shih, GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart, në §164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që “obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerren për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembuje të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në §66 më lart në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrikulu kundër Turqisë*, nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusisë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

81. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurrfarë shmangje, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në § 65 më lart, në § 1; KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aïzan Amirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDCP me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).
82. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tillë, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tillë, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimate dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë*, nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbaijhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë*, nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të polisës dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i polisës dhe gjyqësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se “funksionon mirë” dhe është “i qëndrueshëm” (shih § 16 më lart).
83. Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988, § 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli pajtohet me PSSP-në, që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsyen, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me secilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga neni 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.
84. Në fund, duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që neni 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërbollueshme dhe joproportionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve poliore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata

Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproportionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 69 më lart, në § 70; *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).

85. Paneli e ka paraqitur në dosje se ai tanimë e ka analizuar efektivitetin sipas nenit 2 të hetimeve të shumta të kryera nga UNMIK-u në lidhje me vrasjet, rrëmbimet dhe zhdukjet e ndërlidhura me konfliktin në Kosovë. Paneli i ka identifikuar mangësitë e përgjithshme në këto hetime siç janë vonesat në regjistrimin e rasteve dhe periudhat e gjata të mosaktivitetit që nga fillimi dhe në periudhën nën juridikzion të Panelit; dështimi për të ndërmarrë hapa themelorë hetimorë dhe ndjekur pista të qarta të hetimit; mungesa e bashkërendimit në mes njësiteve të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut; mungesa e shqyrtimeve të rregullta dhe kuptimplota të rasteve; mungesa e mbikëqyrjes prokuroriale dhe dështimi për t'u ofruar anëtarëve të familjes informatat e nevojshme minimale për gjendjen e hetimit (krahasoje me GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rúsisë*, përmendur në § 72 më lart, § 123). Paneli gjithashtu regjistron dështimet sistemore sikur një sistem i mangët i vendosjes së prioriteteve dhe mungesa e pranim-dorëzimit të duhur. Në shumicën e këtyre rasteve Paneli ka gjetur se hetimet nuk ishin efektive në kuptim të nenit 2 dhe se dështimet e UNMIK-ut, të cilat vazhduan gjatë gjithë periudhës së juridikzionit të Panelit, nuk mund të justifikoheshin në drithë të vështirësive që UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet.

d) Pajtueshmëria me nenin 2 në rastin aktual

86. Duke iu kthyer veçorive të këtij rasti, Paneli thekson se në dosjen hetimore pasqyrohet se UNMIK-u u vu në dijeni për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq më 12 tetor 2001, kur Policia e UNMIK-ut pranoi emrin e tij si person i zhdukur në listën që iu dërgua nga KNKK-ja (shih §23 më lart). Nga ana e tij, PSSP-ja deklaron se “NJPZH e hapi një dosje në lidhje me zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq më 19 qershori 2002 sipas lëndës së NJPZH-së numër 2002-000556” (shih § 51 më lart).
87. Në lidhje me këtë, Paneli së pari e trajton çështjen e peshës së dëshmisë. Në fazën e pranueshmërisë, Paneli ishte i kënaqr se pretendimet e ankueses nuk ishin të pabazuara, kështu ai pranoi ekzistencën e një rasti *prima facie*: që z. Miodrag Stankoviq u zhduk në rrethana kërcënimi me jetë dhe se UNMIK-u u vu në dijeni për rrëmbimin e tij, në kundërshtim me pohimin e PSSP-së, më së voni në tetor të vitit 2001 (shih § 23 më lart).
88. Prandaj, duke zbatuar parimet e diskutuara më lart (shih §§ 61-64), Paneli konsideron se pesha e dëshmisë është bartur te pala e paditur, kështu që i takon UNMIK-ut t'i ofrojë Panelit dëshmi për një hetim adekuat si mbrojtje ndaj pretendimeve të paraqitura nga ankuesja dhe të pranuara nga Paneli si të pranueshme. UNMIK-u nuk është liruar nga obligimi i vet në lidhje me këtë, pasi nuk ka paraqitur dosje të plotë hetimore e as që ka sqaruar në një mënyrë “të kënaqshme dhe bindëse” dështimin e vet për ta bërë këtë. Prandaj, Paneli do të nxjerrë konkluzione nga kjo situatë.
89. Paneli nxjerr përfundim nga përbaltja e kufizuar e dosjes hetimore se ka ndodhur njëra nga situatat vijuese: nuk është kryer kurrrfarë hetimi; UNMIK-u qëllimi sht zgjodhi mos t'ia

paraqesë dosjen Panelit, përkundër obligimit të tij për të bashkëpunuar me Panelin dhe për t'i ofruar atij ndihmën e nevojshme, duke përfshirë lëshimin e dokumenteve relevante për ankesat sipas nenit 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 (përmendur në § 57 më lart); dosja nuk i është dorëzuar si duhet EULEX-it; apo UNMIK-u ka dështuar ta marrë dosjen nga kujdestari aktual.

90. Paneli tashmë ka theksuar më lart se nuk ka arsyе të dyshojë në qëllimin e mirë të UNMIK-ut për kërkimin dhe sigurimin e dosjes hetimore për shqyrtimin e tij. Paneli gjithashtu thekson se PSSP-ja në esencë mendon se, nga mungesa e informatave hetimore në dispozicion lidhur me hetimin për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq, nuk është e mundshme të konstatohet nëse disa zbrazëti të dukshme në hetim i atribuohen një dështimi të zyrave relevante të përcjellin dhe regjistrojnë informatat, apo më saktë një mungese të thjeshtë të hetimit. Për këtë arsyе, ai nuk është në pozitë të ofrojë komente për sa i përket asaj nëse UNMIK-u kreu një hetim efektiv për këtë rast.
91. Megjithatë, Paneli konsideron se cilido nga këto sqarime potenciale të jetë i zbatueshëm, tregon një dështim, që drejt përdrejt i atribuohet UNMIK-ut kur ka ushtruar funksionet e veta ekzekutive apo në kapacitetin e tij të tanishëm.
92. Qëllimi i këtij hetimi ishte të zbulohet e vërteta rrëthanave të rrëmbimit dhe zhdukjes së z. Miodrag Stankoviq dhe të identifikohen autorët. Për të përbushur këto qëllime, ata që kryen hetimet është dashur të kërkojnë, mbledhin dhe ruajnë materialin dëshmues; t'i identifikojnë dëshmitarët e mundshëm dhe të marrin deklarata nga ata; të identifikojnë autorin (ët) dhe t'i sjellin ata para gjyqit kompetent të themeluar me ligj.
93. Paneli rikujton që në mënyrë që të jenë efektive, veprimet hetimore duhet të kryhen shpejt dhe në mënyrë ekspeditive, me autoritetet që ndërmarrin të gjithë hapat e arsyeshëm dhe ndjekin pista të qarta të hetimit për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë, *inter alia* dëshminë e dëshmitarit okular, dëshminë e mjekësisë ligjore, etj. Hetimi gjithashtu duhet të sigurojë element të arsyeshëm të shqyrtimit publik dhe të jetë arsyeshëm i qasshëm për familjen e viktims. Përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të gjitha elementeve relevante. Përveç kësaj, hetimi duhet të shqyrtohet periodikisht me qëllim që të sigurohet se të gjitha informatat në dispozicion janë marrë parasysh. Meqë obligimi për të hetuar nuk është obligim vetëm për arritjen e rezultateve por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura, rrëthanat e rastit të caktuar dhe realitetet praktike të punës hetimore duhet marrë parasysh (shih §§ 69-70 më lart).
94. Paneli thekson në lidhje me këtë që, sipas Raportit vjetor të vitit 2000 të Policisë së UNMIK-ut, kompetencat e plota ekzekutive policore në rajonin e Pejës, duke përfshirë hetimet penale, ishin nën kontrollin e plotë të Policisë së UNMIK-ut nga qershori i vitit 2000. Prandaj, ishte përgjegjësi e UNMIK-ut të sigurojë, *e para*, që hetimi të kryhet në mënyrë ekspeditive dhe efikase; *e dyta*, që i gjithë materiali relevant hetimor t'i dorëzohet siç duhet autoritetit që merr përgjegjësinë për hetim (EULEX-it); dhe *e treta*, që dosjet hetimore të mund të zbulohen dhe të merren nëse ka nevojë në ndonjë fazë më vonë.

95. Për sa i përket pjesës së parë të obligimit procedural, që është, gjetja e vendndodhjes apo vërtetimi i fatit të z. Miodrag Stankoviq, Paneli thekson se siç është treguar më lart, UNMIK-u u vu në dijeni përrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq më 12 tetor 2001, kur Policia e UNMIK-ut pranoi emrin e tij si person i zhdukur në listën që KNKK-ja ia dërgoi (shih §§23, 86 më lart).
96. Paneli thekson se PSSP-ja argumenton se “është e qartë se policia hapi dhe zhvilloi hetim për vendndodhjen e z. Miodrag Stankoviq ... megjithatë, mund të konstatohet se pistat hetimore ishin ndjekur por kjo nuk kulmoi me gjetjen dhe identifikimin e mbetjeve mortore ...” (shih § 53 më lart).
97. Paneli thekson se në dosjen hetimore tregohet se NJPZH-ja futi një informacion në raportin përvazhdim të rastit më 19 qershor 2002 (shih § 27 më lart). Megjithatë, Paneli thekson se nuk ka asnjë dëshmi të ofruar në dosje se ishte ndërmarrë ndonjë aktivitet hetimor në këtë kohë, përveç regjistrimit të rastit. Paneli thekson se tanimë deri në qershor të vitit 2002, Policia e UNMIK-ut posedonte disa informata, duke përfshirë një përshkrim të shkurtër të rrëmbimit dhe zhdukjes së z. Miodrag Stankoviq dhe po ashtu emrin, adresën dhe numrin e telefonit të ankueses, vëllait të z. Miodrag Stankoviq, z. Z.S. dhe një të afërmë të ngushtë z. S.S. Megjithatë, nuk ka asnjë indikacion në dosje se Policia e UNMIK-ut kontaktoi, apo bëri njëpërpjekje të kontaktøjë ankuesen apo ndonjërin nga anëtarët tjerë të familjes derisa hetuesit e NJHKL-së më në fund bënë përpjekje të kontaktojnë z. Z.S. përmes telefonit në dhjetor të vitit 2004 (shih § 28 më lart). Këto ishin pista të qarta të hetimit të cilat me sa duket nuk ishin ndjekur.
98. Prandaj, për sa i përket argumentit të PSSP-së se UNMIK-u hapi dhe zhvilloihetim për të gjetur vendndodhjen e z. Miodrag Stankoviq (shih § 53 më lart), Paneli konstaton se, megjithëse Policia e UNMIK-ut bëri ca përpjekje për të gjetur z. Miodrag Stankoviq, kjo përpjekje nuk përbush obligimet e UNMIK-ut sipas nenit 2 të KEDNJ-së.
99. Tani Paneli do t'i kthehet hetimit të kryer nga Policia e UNMIK-ut që kishte për qëllim identifikimin e autorit (ëve) dhe sjelljen e tyre para drejtësisë, që është, elementi i dytë i obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së.
100. Paneli thekson se megjithëse në dosjen hetimore tregohet se NJHKL plotësoi një “Raport hetimi ante-mortem” në dhjetor të vitit 2004, nuk duket se janë marrë madje hapat themelorë hetimorë nga Policia e UNMIK-ut, sikur vizita në shtëpinë e tij në Pejë, vendi ku z. Miodrag Stankoviq thuhet se ishte parë për herën e fundit, për të provuar për të kuptuar më mirë rrëthanat e zhdukjes së tij, apo identifikimin dhe intervistimin e personave që banonin në zonën e krimtit të pretenduar (“kontrolli” i zonës). Nuk ka po ashtu asnjë dëshmi se Policia e UNMIK-ut bëri përpjekje të kontaktøjë znj. R.S., për të cilën Policia e UNMIK-ut e dinte se ajo thuhet se kishte qenë dëshmitare e rrëmbimit pasi burri i saj, z. V.S., po ashtu thuhet se ishte rrëmbyer nga grupi i njëjtë i pjesëtarëve të UÇK-së (shih § 32 më lart). Ngjashëm, nuk shihet nga dosja se Policia e UNMIK-ut provoi të gjejë dhe intervistojë ndonjë të afërm të z. Vojislav Martinovic, i cili me sa duket ishin rrëmbyer me z. Miodrag Stankoviq. Paneli thekson se në dokumente nuk tregohen më shumë informata tjera rrëth zhdukjes së z. Miodrag Stankoviq nga ato që NJPZH e UNMIK-ut i dinte rrëth rastit në vitin

2002; nuk shihet se NJHKL kishte bërë shumë, nëse kishte bërë diçka, gjatë hetimit të vet që nga ajo kohë.

101. Përveç kësaj, Paneli thekson se me gjithëse dosja përbante të dhëna mbi dëshmitarët mundshëm, në dispozicion në vitin 2002, hetuesi i NJPZH-së që shqyrtonte rastin në vitin 2004 deklaroi se nuk kishte asnjë informatë për ta; ai shtoi më tutje se “[p]as hetimeve, është e pamundshme në këtë kohë të gjendet një dëshmitar i paanshëm rrëth vendit të ngjarjes” (shih § 29 më lart). Paneli është i shqetësuar nga ky konkluzion, pasi “vendi i ngjarjes” nuk ishte i njohur dhe nuk ishte ndërmarrë asnjë veprim për të gjetur dëshmitarët (përveç leximit të dokumenteve që janë në dosje). Po ashtu, Paneli konsideron se “paanshëmia” e ndonjë dëshmitari nuk mund të provohej para identifikimit të tij apo saj.
102. Paneli thekson në këtë kontekst se nëse nuk përpunohen, zhvillohen apo vërtetohen me dëshmi të tjera dhe të përgatiten në një formë të duhur, informatat vetveti, pavarësisht sa të mira mund të janë në lidhje me krimin që hetohet, nuk e zgjidhin atë. Me qëllim që të pranohen në gjyq, informatat duhet të bëhen dëshmi dhe kjo mund të ndodhë vetëm përmes veprimeve hetimore të ndërmarra në pajtueshmëri me rregullat e aplikueshme në procedurën penale. Në këtë rast, duket se policia kurrë nuk ka bërë ndonjë veprim në këtë drejtim (shih p.sh. PKDNJ, *Todorovski*, lënda nr. 81/09, mendimi i 31 tetorit 2013, § 116).
103. Paneli po ashtu rikujton argumentin e PSSP-së se “mund të konstatohet se pistat hetimore ishin ndjekur por kjo nuk kulmoi me gjetjen dhe identifikimin e mbetjeve mortore apo identifikimin e autorëve” (shih § 53 më lart). Në lidhje me këtë, Paneli duhet të theksojë se, pothuajse çdo hetimi i mungojnë informata të rëndësishme në fazën fillestare. Qëllimi i çdo aktiviteti hetimor është gjetja e informatave për të plotësuar ato zbrazëti. Prandaj, mungesa e informatave nuk duhet të shfrytëzohet si argument për të mbrojtur mosveprimin nga autoritetet hetimore. Kështu, duket se, në vend të kërkimit aktiv të informatave dhe pistave, Policia e UNMIK-ut thjesht priti që informatat e tjera të dalin vetveti. Në këtë situatë, kjo mund të ketë çuar kah humbja e dëshmive potenciale (shih PKDNJ, *P.S.*, lënda nr. 48/09, mendimi i 31 tetorit 2013, § 107; PKDNJ, *Stevanovic*, nr. 289/09, mendimi i 14 dhjetorit të vitit 2014, § 111).
104. Paneli po ashtu përsërit qëndrimin e tij të shprehur në shumë raste tjera në lidhje me të qenit adekuat të hetimit për rrëmbimet, zhdukjet, vrasjet dhe vdekjet e dyshimta përkatesisht kategorizimin e rasteve në ‘aktive’ dhe ‘joaktive’. Në ato raste Paneli nënvízoj se “kategorizimi i një hetimi duhet të bëhet vetëm pasi të janë ndërmarrë veprimet e mundshme minimale hetimore dhe pasi të janë mbledhur dhe analizuar informatat e arritshme (shih, p.sh. PKDNJ, *B.A.*, nr. 52/09, mendimi i 14 shkurtit të vitit 2013, § 82).
105. Paneli është i vetëdijshëm përfaktin se jo të gjitha krimet mund të zgjidhen dhe jo të gjitha hetimet çojnë tek identifikimi dhe ndjekja e suksesshme penale e autorit [ve]. Paneli tanimë iu ka referuar më lart qëndrimit të Gjykatës Evropiane në lidhje me natyrën e obligimit sipas nenit 2, i cili nuk është “vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura.” Gjykata thekson qartas se nuk ka shkelje të nenit 2 nëse autoritetet ndërmarrin të gjithë hapat e arsyeshëm që munden të sigurojnë dëshmi lidhur me incidentin dhe nëse përfundimi i hetimit bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të

paanshme të të gjitha elementeve relevante (shih §§ 68 më lart), madje edhe kur asnjë autor nuk dënohet (shih p.sh. GJEDNJ rasti *Paliq*, përmendur në § 69 më lart, në § 65, apo GJEDNJ [DHL], *Giuliani dhe Gaggio kundër Italisë*, nr 23458/02, vendimi i 24 marsit të vitit 2011, §§ 301 dhe 326). Në lidhje me këtë, Paneli gjithashtu rikujton qëndrimin e Gjykatës Evropiane se “autoritetet gjithmonë bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk mbështeten në konkluzione të nxituara apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre” (shih § 70 më lart).

106. Megjithatë, në këtë rast, para se të ishte ndërmarrë ndonjë veprim minimal substancial dhe pra se të jetë mbledhur ndonjë informatë, hetimet de-facto u pezulluan, në pritje që të dalin informata të reja, dhe më pas u ndalën në vitet në vijim.
107. Duke u kthyer te periudha nën juridikcionin e tij, nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se pas kësaj date kritike vazhdoi dështimi për të kryer veprime të nevojshme hetimore, duke përfshirë ato të fazës fillestare. Prandaj, dobësitë ekzistuese deri me atë datë nuk janë adresuar. Kështu, në pajtim me obligimin e vazhdueshëm për të hetuar(shih § 72 më lart), vlerësimi për gjithë hetimin është sjellë brenda periudhës së juridikzionit të Panelit.
108. Përveç kësaj, Paneli konsideron se pasi ata që ishin përgjegjës për krimin nuk ishin identifikuar, Policia e UNMIK-u ishte e obliguar t'i përdorte mjetet në dispozicion që i ka, për të shqyrtaar rregullisht progresin e hetimit, për të siguruar që asgjë nuk neglizhohet dhe që ndonjë dëshmi e re është marrë parasysh, dhe gjithashtu t'i informojë të afërmit për progresin e këtij hetimi.
109. Paneli thekson se dosja përban një dokument të titulluar “IPU (NJPN)- Raport i analizës së rastit i Njësitit për Krime Lufte”, i datës 23 tetor 2007 (shih § 30 më lart), në të cilin tregohet se NJHKL bëri një shqyrtim të rastit. Megjithatë, Paneli thekson se në këtë raport vetëm theksohen informatat e njëjta themelore që ishin të njoitura për Policinë e UNMIK-ut që nga regjistrimi i rastit. Nuk ka asnjë dëshmi në dosje për ndonjë aktivitet tjetër hetimor apo veprim tjetër kuptimplotë të ndërmarrë nga Policia e UNMIK-ut gjatë periudhës nën juridikcion të përkohshëm të Panelit.
110. Mungesa e qartë e një reagimi adekuat të Policisë së UNMIK-ut, menjëherë apo në fazat e mëvonshme, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme të kryejnë hetime për aktet e tillë kriminale. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrethanat pas konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çojë vetëm në përkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u diskutuan më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë.
111. Po ashtu, në dosje nuk tregohet për asnjë përfshirje të prokurorit publik në këtë hetim gjatë periudhës nën administrim të UNMIK-ut. Paneli thekson se vetëm atëherë kur prokurori ndërkombëtar shqyrtoi dosjen më 27 korrik 2009 ndodhiqë një prokuror ndërkombëtar t'i kërkojë policisë të provojë ta gjejë znj. R.S. dhe intervistojë atë apo ndonjë të afërm tjetër të z. Miodrag Stankoviq dhe z. Vojislav Martinoviq. Paneli është i habitur se pse këto

aktivitete ishin ndërmarrë nga prokurorët e EULEX-it vetëm një dekadë pas rrëmbimit dhe zhdukjes së z. Miodrag Stankoviq dhe pse nuk ishin menduar më herët nga Policia e UNMIK-ut apo prokurorët. Siç ka përmendur Paneli më herët, një shqyrtim i duhur prokurorial i dosjes hetimore mund të rezultonte me rekomandime shtesë, kështu që rasti nuk do të mbetej joaktiv në vitet 2013, § 160). Prandaj, sipas mendimit të Panelit, shqyrtimi i dosjeve hetimore ishte larg nga të qenit adekuat.

112. Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që detyra për të hetuar nuk duhet ndalur së kryeri vetëm për shkak se hetimi nuk ka sjellë rezultat të kënaqshëm. Sidoqoftë, një hetim i tillë duhet të ndërmerrret seriozisht dhe jo për një formalitet të thjeshtë. Paneli konsideron se, duke pasur parasysh të gjitha rrëthanat e rastit të veçantë, nuk janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm nga UNMIK-u drejt identifikimit të autorëve dhe sjelljes së tyre para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat, dhe në pajtim me kërkesat për shpejtësi, ekspeditivitet dhe efektivitet (shih § 71 më lart), siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.
113. Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, Paneli rikujton që nenin 2 gjithashtu kërkon që të jetë i përfshirë në hetim i afërm i viktimës deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tij legjitime.
114. Në dosjen hetimore tregohet se përpjekja e vetme për kontakt në mes hetuesve të UNMIK-ut dhe familjes së z. Miodrag Stankoviq ishte thirrja telefonike e cila është paraqitur në detaje nga hetuesit e NJHKL-së në raportin e 3 dhjetorit të vitit 2004 (shih § 28 më lart). Në dosje nuk dokumentohet asnjë kontakt tjetër, duke përfshirë informimin e ankueses dhe familjes së saj rrëth gjendjes së hetimit. Prandaj, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte i hapur për shqyrtim publik, siç kërkohet me nenin 2 të KEDNJ-së.
115. Është veçanërisht e rëndësishme të theksohet se detajet për kontakt të anëtarëve të familjes së ankueses në Serbi ishin në dispozicion të Policisë së UNMIK-ut nga vetë fillimi. Në lidhje me këtë, Paneli rikujton nevojën e përgjithshme për të konsideruar cenueshmërinë e veçantë të personave të zhdukur në situatat pas konfliktit (shih § 82 më lart). Kështu, sipas mendimit të Panelit, i takonte UNMIK-ut t'i kontaktojë ata, dhe jo atyre të kthehen në Kosovë nga ku ata ishin larguar për arsy sigurie, për të provuar për të gjetur se çfarë u kishte ndodhur të afërmve të tyre apo me hetimin.
116. Paneli, në dritë të mungesave dhe mangësive të pëershokuara më lart, konsideron se rasti i z. Miodrag Stankoviq, si dhe rastet e tjera të vrasjeve, rrëmbimeve dhe zhdukjeve të shqyrtuara më parë, paraqesin shembull të mirë të hetimeve sipërfaqësore dhe joproduktive të Policisë së UNMIK-ut për vrasjet dhe zhdukjet në Kosovë (shih § 85 më lart; krahasoje me KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aizan Amirova kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 81 më lart, në § 11.4; dhe GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjeterët kundër Rusisë*, përmendur në § 72 më lart, në § 123; shih gjithashtu PKDNJ, *Bullatoviq*, përmendur në § 58 më lart, në §§ 85 dhe 101).

117. Prandaj, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi që të kryejë një hetim efektiv për rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq. Prandaj, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së, obligimi procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

118. Paneli konsideron që ankuesja mbështetet, në esencë, në shkeljen e të drejtës për të qenë e lirë nga trajtimi jonjerëzor dhe degradues që rrjedh nga rrëmbimi dhe vrasja e burrit të saj, e garantuar sipas nenit 3 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

119. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit, siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 36 -40 më lart).

120. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3 sa u përket të afërmve të ngushtë të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e “zhdukjes” së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë*, nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë*, nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë*, nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendor në § 80 më lart, në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 69 më lart, në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë*, nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). “Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve” (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

121. Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë*, nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Parashtresat e palëve

122. Ankuesja pohon që mungesa e informatave dhe sigurisë që kanë të bëjnë me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq, veçanërisht për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të hetojë si duhet zhdukjen e tij, i shkaktoi asaj dhe familjes së saj vuajtje mentale.

123. Duke komentuar këtë pjesë të ankesës, PSSP-ja hedh poshtë pohimet. PSSP-ja argumenton më tutje se nuk ka pasur pohime të bëra nga ankuesja “për ndonjë qëllim të keq të personelit të UNMIK-ut, i përfshirë në çështje e as ndonjë veprim të UNMIK-ut që dëshmon për ndonjë mospërfillje të seriozitetit të çështjes, apo emocioneve të ankueses dhe familjes së saj

në lidhje me zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq.” PSSP-ja gjithashtu thekson se, nuk ka asnjë dëshmi se UNMIK-u, kur iu përgjigj kërkesave për informata nga ankuesja, veproi në “një mënyrë që do të përbente shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së”.

124. PSSP-ja nuk e konteston dhimbjen dhe vuajtjen e kuptueshme dhe të dukshme mentale të ankueses; megjithatë ai argumenton se kjo nuk mund t'i atribuohet UNMIK-ut, por “më parë është rezultat i vuajtjes së pandarë të shkaktuar nga zhdukja e një anëtarë të ngushtë të familjes”. Ai thekson se, në këtë kuptim, Gjykata Evropiane ka konsideruar se vuajtja e anëtarëve të familjes duhet të ketë “një tipar të dallueshëm” nga shqetësimi emocional, i cili mund të vlerësohet që u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut.
125. Prandaj, PSSP-ja argumenton se nuk ka pasur shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 3

126. Sikurse nisi 2, edhe nisi 3 i KEDNJ-së ruan një nga vlerat më fundamentale në shoqëritë demokratike (GJEDNJ, *Talat Tepe kundër Turqisë*, nr. 31247/96, 21 dhjetor 2004, § 47; GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjeterë kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 424). Siç konfirmohet nga natyra absolute e dhënë për të me nenin 15 § 2 të KEDNJ-së, ndalimi i torturës dhe trajtimit jonjerezor dhe degradues vlen, madje në rrethanat më të vështira.
127. Duke përcaktuar parimet e përgjithshme të aplikueshme në situatat ku pretendohen shkeljet e obligimit sipas nenit 3 të KEDNJ-së, Paneli thekson që fenomeni i zhdukjes përbën një formë komplekse të shkeljes së të drejtave të njeriut, që duhet kuptuar dhe konfrontuar në një mënyrë integrale (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, përmendur në § 61 më lart, në § 150).
128. Paneli thekson që obligimi sipas nenit 3 të KEDNJ-së dallon nga obligimi procedural mbi autoritetet sipas nenit 2. Ndërsa i fundit kërkon nga autoritetet të ndërmarrin veprim specifik ligjor që është në gjendje të çojë kah identifikimi dhe dënimini i atyre që janë përgjegjës, i pari është më i përgjithshëm dhe humanitar dhe lidhet me reagimin e tyre ndaj gjendjes së vështirë të të afërmve të atyre që janë zhdukur apo kanë vdekur.

129. KDNJ-a gjithashtu ka pranuar zhdukjet si shkelje serioze e të drejtave të njeriut. Në vendimin e tij të 21 korrikut 1983, në rastin *Quinteros kundër Uruguait*, ai shpall që zhdukjet përbënë shkelje serioze të të drejtave të të afërmve të personit të zhdukur, të cilët vuajnë nga një shqetësim i thellë, i cili vazhdon për aq kohë sa zgjat pasuria lidhur me fatin e të dashurve të tyre, shpeshherë për shumë vjet (shih KDNJ, komunikata nr. 107/1981, Dok. i OKB-së KDCP/C/OP/2 në 138 (1990), § 14). Për më tepër, në vendimin e vet të 15 korrikut 1994, në rastin *Mojica kundër Republikës Dominikane*, KDNJ ka gjykuar që “zhdukja e personave është pandashëm e lidhur me trajtimin që arrin në shkelje të nenit 7 [të Konventës]”, që gjithashtu ndalon torturën dhe trajtimin dhe dënimin jonjerezor dhe

degradues (shih KDNJ, komunikata nr. 449/1991, Dok. i OKB-së, KDCP/C/51/D/449/1991 (1994), § 5.7).

130. Sa i përket pyetjes, nëse një anëtar i familjes së personit të zhdukur mund të konsiderohet viktimi e trajtimit në kundërshtim me nenin 3 të KEDNJ-së, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe praktikës së vet gjyqësore. Gjykata Evropiane pranon që ky mund të jetë rasti, varësisht nga ekzistencë e “faktorëve të veçantë, të cilët i jepn vuajtjes [së anëtarit të familjes] një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut”. Gjykata më tutje konsideron që “elementet relevante do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrëthanat e veçanta të marrëdhënies, shkalla deri në të cilën anëtarë i familjes dëshmoi ngjarjet në fjalë, përfshirjen e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informata mbi personin e zhdukur dhe mënyra me të cilën autoritetet iu përgjigjën këtyre kërkimeve” (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusicë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 159; GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 119 më lart, në § 94).
131. Paneli thekson që, kur vlerësohet vuajta emocionale e viktimate, Gjykata Evropiane gjithashtu merr parasysh rrëthanat vijuese: kohëzgjatjen e zhdukjes dhe periudhën pa informata mbi fatin e personit të zhdukur dhe hetimin e zhvilluar nga autoritetet; vonesën në nisjen e hetimit penal për zhdukjen; mungesën e ndonjë veprimi “kuptimplotë” nga autoritetet, pavarësisht nga fakti që ankuesit iu janë drejtuar atyre për të raportuar zhdukjen e të afërmve të tyre dhe të ndajnë me ata informatat që i kanë pasur; mungesa e ndonjë sqarimi apo informate bindëse për fatin e të afërmve të tyre të zhdukur, pavarësisht pyetjeve personale dhe atyre me shkrim për organet zyrtare (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 96; GJEDNJ, *Osmanoğlu kundër Turqisë*, nr. 48804/99, vendimi i gjykatës, 24 janar 2008, § 97). Faktor tjetër që çon kah konkluzioni për një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së, është natyra e vazhdueshme e vuajtjes psikologjike të të afërmve të një viktime të zhdukur (GJEDNJ, *Salakhov dhe Islyamova kundër Ukrainës*, nr. 28005/08, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 201).
132. KDNJ gjithashtu ka konsideruar çështjen dhe ka njojur anëtarët e familjes së personave të zhdukur apo të pagjetur si viktima nga shkelja e nenit 7 të Konventës: prindërit (*Boucherf kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1196/2003, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.7, KDCP/C/86/D/1196/2003), fëmijët (*Zarzi kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1780/2008, mendimet e 22 marsit 2011, § 7.6, KDCP/C/101/D/1780/2008), vëllezërit dhe motrat (*ElAbani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1640/2007, mendimet e 26 korrikut 2010, § 7.5, KDCP/C/99/D/1640/2007), bashkëshortët (*Bousroual kundër Algjerisë*, komunikata nr. 992/2001, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.8, KDCP/C/86/D/992/2001), tezet (hallat) dhe dajat (axhët) (*Benaniza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007) (*Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, në § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008). Ai arsyeton këtë kuptim të gjerë për gjendjen e viktimës nga vuajtja dhe shqetësimi që u shkaktohen anëtarëve të familjes me zhdukjen e një individu, e cila gjendje shpeshherë është rënduar nga përpjekjet e pamjaftueshme të autoriteteve për të hetuar zhdukjen me qëllim të vërtetimit të fatit të viktimës dhe sjelljes së autorëve para

drejtësisë (*Aboussedra kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1751/2008, mendimet e 25 tetorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1751/2008). Në rastin *Amirov kundër Federatës Ruse*, Komisioni thekson që “[p]a dashur të sqarohen të gjitha rr Ethanat e viktimidimit indirekt, Komisioni konsideron që dëshimi për përgjegjësi nga ana e shtetit për t’i kryer obligimet e veta, për t’i hetuar dhe qartësuar rr Ethanat e dëmit të vuajtur nga viktima direkte, do të jetë zakonisht një faktor. Faktorët shtesë mund të jenë të nevojshëm. Në rastin aktual, Komisioni thekson që kushtet e tmerrshme në të cilat autor i erdhi për të gjetur mbetjet e gjymtuara të gruas së tij (...), të përcjella nga masat e ngadalshme, sporadike të marra për të hetuar rr Ethanat, kanë çuar te gjetjet e mësipërme të shkeljes së neneve 6 dhe 7, të shpallura së bashku me nenin 2, paragrafi 3. Komisioni konsideron që, marrë së bashku, rr Ethanat e detyrojnë Komisionin të konkludojë që të drejtat e autorit sipas nenit 7 gjithashtu janë shkelur” (shih KDNJ, *Amirov*, përmendur në § 81 më lart, në § 11.7).

133. Paneli gjithashtu e merr parasysh që sipas Gjykatës Evropiane, analiza e reagimit të autoriteteve nuk duhet të kufizohet në ndonjë manifestim specifik të qëndrimeve të autoriteteve, incidente të izoluara apo akte procedurale; përkundrazi, sipas mendimit të gjykatës, vlerësimi i mënyrës me të cilën autoritetet e shtetit të paditur iu përgjigjen pyetjeve të parashtruesve duhet të jetë i përgjithshëm dhe i vazhdueshëm ” (shih GJEDNJ, *Açış kundër Turqisë*, nr. 7050/05, vendimi i gjykatës, 1 shkurt 2011, § 45).
134. Në lidhje me këtë, është qëndrim i Gjykatës Evropiane që të gjeturat sipas obligimit procedural të nenit 2, do të ishin gjithashtu të një rëndësie të drejtpërdrejtë për të konsideruar ekzistencën e shkeljes së nenit 3 (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendur në § 130 më lart, në § 109; GJEDNJ, *Gelayevi kundër Rusisë*, përmendur në § 120 më lart, në § 147; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 80 më lart, në § 140).
135. Paneli thekson që Gjykata Evropiane tashmë ka gjetur shkeljet e nenit 3 të KEDNJ-së në lidhje me zhdukjet, në të cilat shteti u gjet të jetë përgjegjës përrëmbimet (shih GJEDNJ, *Luluyev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 69480/01, vendimi i gjykatës, 9 nëntor 2006, §§ 117-118; GJEDNJ, *Kukayev kundër Rusisë*, nr. 29361/02, vendimi i gjykatës, 15 nëntor 2007, §§ 107-110). Megjithatë, në kontrast, në rastin në shqyrtim të Panelit, UNMIK-u nuk është i implikuar në asnjë mënyrë në zhdukjen aktuale dhe UNMIK-u nuk mund të jetë përgjegjës për shqetësimin mental të parashtrueses, të shkaktuar nga kryerja e krimit.
136. Paneli është i vetëdijshëm që në mungesë të gjetjes së përgjegjësisë së shtetit për zhdukje, Gjykata Evropiane ka vendosur se nuk është bindur që sjellja e autoriteteve, megjithëse neglizhente deri në shkallën që e ka shkelur nenin 2 në aspektin e vet procedural, mund t’i ketë shkaktuar vetveti shqetësim mental parashtruesit, më shumë sesa niveli minimal i ashpërsisë, i cili është i nevojshëm me qëllim që të konsiderohet që trajtimi bie brenda fushës së nenit 3 (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Tovsultanova kundër Rusisë*, nr. 26974/06, vendimi i gjykatës, 17 qershori 2010, § 104; GJEDNJ, *Shafiyeva kundër Rusisë*, nr. 49379/09, vendimi i gjykatës, 3 maj 2012, § 103).

b) Aplikueshmëria e nenit 3 në kontekstin e Kosovës

137. Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimit të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2, të paraqitur më lart (shih §§ 75 – 85 më lart).
138. Paneli rithekson që një sistem për zbatimin e ligjit që funksionon normalisht duhet t'i marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimate dhe dëshmitarëve dhe gjithashtu të konsiderojë ceneshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit. Paneli tashmë ka marrë parasysh faktin që deri në vitin 2003, sistemi i policisë dhe drejtësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së është përshkruar që të jetë, si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm” (shih §16 më lart).
139. Paneli përsëri tërheq vëmendjen që nuk do t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për kryerjen e hetimeve efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në ankesën para tij, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit.
140. Për këto arsyen, Paneli konsideron që duhet të verifikojë për çdo rast, nëse qëndrimi dhe reagimet e autoriteteve të UNMIK-ut për zhdukjen dhe kërkimin e informatave nga ankuesit në lidhje me fatin e të afërmve të tyre dhe hetimin penal, përbëjnë një shkelje të obligimit sipas nenit 3, duke pasur parasysh realitetet në Kosovë në kohën relevante.
- c) *Pajtueshmëria me nenin 3 në rastin aktual*
141. Në këto rrethana, Paneli dallon një numër të faktorëve në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 3 të KEDNJ-së.
142. Paneli thekson afërsinë e lidhjeve familjare ndërmjet ankueses dhe z. Miodrag Stankoviq, pasi ky i fundit është burri i ankueses.
143. Paneli rikujton dështimin e provuar më lart në lidhje me obligimin procedural sipas nenit 2, me gjithë faktin se Policia e UNMIK-ut i kishte informatat minimale të nevojshme për të zhvilluar hetim nga fillimi. Në këtë drejtim, Paneli rithekson që nga këndvështrimi i nenit 3 mund t'i shqyrtojë reagimet dhe qëndrimet e UNMIK-ut ndaj ankueses në tërësinë e tyre.
144. Siç është treguar më lart në lidhje me nenin 2, asnjë hetim nuk është bërë për rastin. Nuk ka asnjë dëshmi të paraqitur në dosje për kontakt në mes ankueses dhe autoriteteve të UNMIK-ut; po ashtu, asnjë deklaratë nuk është ndërmarrë ndonjëherë nga ankuesja, ndonjë anëtar i familjes apo dëshmitar.
145. Duke pasur parasysh këtë që u tha më lart, Paneli konkludon që ankuesja përfjetoi shqetësim të rëndë dhe dhimbje për një periudhë kohore të zgjatur nga mënyra se si autoritetet e UNMIK-ut e kanë trajtuar rastin dhe si rezultat i pamundësisë së tyre gjatë asaj kohe të zbulojnë se çfarë i ka ndodhur burrit të saj. Në lidhje me këtë, është e qartë që, në çdo situatë, dhimbja e një gruaje e cila duhet të jetojë në pasiguri rrëth fatit të burrit të saj është e padurueshme.

146. Për arsyet e përmendura më lart, Paneli përfundon që, me sjelljen e vet, UNMIK-u i ka kontribuar shqetësimit dhe vuajtjes mentale të ankueses, duke shkelur nenin 3 të KEDNJ-së.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

147. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërblimit.

148. Paneli thekson që zhdukjet e imponuara përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrëthanat. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u si administruet territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që të hetojë në mënyrë efektive rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq, dhe dështimi i tij për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimës dhe më të afërmve, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.

149. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuante, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bënë të vështirë arritjen e përbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.

150. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigjojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 18 më lart), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarsësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

151. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Për sa i përket ankueses dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në situatat me juridikSION të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, përmendor më § 126 më lart, më § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ (DHL), *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 43370/04, 8252/05 dhe 18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet në dispozicion të tij *vis-à-vis* autoriteteve kompetente të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të

vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkesat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2, që rrethanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi dhe zhdukja e z. Miodrag Stankoviq do të tregohen dhe që autorët e mundshëm do të sillen para drejtësisë. Ankuesja dhe/apo më të afërmith, do të informohen për veprimet e tillë dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;

- Të pranojë publikisht, duke përfshirë mediet, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuat rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Miodrag Stankoviq dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar dhe t'u kërkojë falje publike ankueses dhe familjes së saj në lidhje me këtë;
- Të ndërmarrë hapa të duhur për pagesën e kompensimit adekuat për ankuesen, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë ankueses si pasojë e sjelljes së UNMIK-ut.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

- Në pajtim me Rezolutën e Asamblessë së Përgjithshme të OKB-së mbi "Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërbllim për Viktimat për arsy të Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare" (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjera të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërbllimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përmbytjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunititetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;
- Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur;

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;

2. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT PËR SA I PËRKET RRËMBIMIT DHE ZHDKJES SË Z. MIODRAG STANKOVIQ;

3. REKOMANDON QË UNMIK-u:

- a. T'U KËRKOJË AUTORITETEVE KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR RRËMBIMIN DHE ZHDKJEN E Z. MIODRAG STANKOVIQ DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;
- b. TË PRANOJË PUBLIKISHT, DUKE PËRFSHIRË MEDİET, PËRGJEGJËSİNË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR RRËMBIMIN DHE ZHDKJEN E Z. MIODRAG STANKOVIQ DHE GJITHASHTU PËR SHQETËSIMIN DHE VUAJTJEN MENTALE TË SHKAKTUAR DHE T'I KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESES DHE FAMILJES SË SAJ;
- c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESES PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 DHE 3 TË KEDNJ-së.
- d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;
- e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;
- f. TË MARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESEN DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.

Andrey Antonov
Zyrtar ekzekutiv

Marek Nowicki
Kryesues

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

CCPR - Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike

DOJ - Departamenti i Drejtësisë

DPPO – Zyra Prokurorisë Publike të Qarkut

ECHR – Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut

ECtHR- Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut

EU – Bashkimi Evropian

EULEX – Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë

FRY – Republika Federale e Jugosllavisë

HRAP – Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut

HRC – Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut

IACtHR– Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut

ICMP – Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur

ICRC – Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq

ICTY – Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi

IP – Prokuror ndërkombëtar

KFOR – Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njohur si Forca e Kosovës)

KLA – Ushtria Çlirimtare e Kosovës

MPU – Njësiti për Persona të Zhdukur

NATO – Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut

OMPF – Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore

OSCE – Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë

RIU – Njësiti Rajonal për Hetim

SRSG – Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm

UN – Kombet e Bashkuara

UNHCR – Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë

UNMIK – Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë

VRIC – Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave

WCIU – Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës